

К. С. ВІНАКУРАВА, А. С. ДЗЯДОВА

In this paper the authors examine the language of R. Baradulin's poetry as a means comprehension of the spiritual culture of Belarusians. The various linguistic units are analyzed: idioms, speech etiquette, vocabulary of names. The authors conclude that the Belarusian language and poetry are an important source for the study of spiritual culture. Research is held in recent trends in linguistics such as cultural linguistics, ethnolinguistics, cognitive linguistics

Ключавыя словы: духоўная культура, лінгвакультуралагічны аналіз паэзіі, беларусы

Нацыянальная адметнасць беларускага народа выразна выяўляецца ў змесце моўных адзінак. Таму адной з галоўных задач лінгвакультуралогіі з'яўляецца паглыбленае вывучэнне семантыкі этнакультурнага моўнага матэрыялу, далучэнне нашага сучасніка да засваення маральна-этычных каштоўнасцей свайго народа праз родную мову. Пад духоўнай культурай мы разумеем, услед за В. фон Гумбальтам, сістэму ведаў і светапоглядных ідэй пэўнага культурна-гістарычнага адзінства.

Асаблівая ўвага ў паэзіі Р. Барадуліна звяртаецца на фразеалагічныя і парэміялагічныя адзінкі, моўны этыкет, міфалагізаваныя моўныя адзінкі, назвы абрадава-рытуальных форм культуры, легенды, звычаі, павер'і. Даследаваны матэрыял дазваляе сцвярджаць, што ў моўнай тканіне твораў захаваны багаты гістарычны вопыт народа, адлюстраваны міфалагічныя ўяўленні і павер'і, звязаныя з працоўнай дзейнасцю, калектыўным вопытам, культурай беларусаў, іх каштоўнасцямі і маральнымі арыенцірамі. Працавітасць, адказнасць за вынікі сваёй працы высока цаніліся ў беларусаў, што адлюстравалася ў прааналізаваных намі фраземах. Так, у вершы “Веды” аўтар пры дапамозе фразеалагічных адзінак, пяшчотна і ласкава апісвае сваю маці-працаўніцу: *Яшчэ не ўмела ў горы хіліцца, / Яшчэ не ўмела / Маці хваліцца. / Так і не спасцігла / Цяжкой навукі – / Стаяць рукі ў бокі / Сядзець склаўшы рукі* [1, т. II, с. 9].

Як сведчыць лінгвакультуралагічны аналіз паэзіі Р. Барадуліна, можна вызначыць агульнапрынятыя нормы паводзін і ўзаемаадносін беларусаў, якіх прытрымліваецца і сам паэт: *Хай жа ў змiры / Усе суседзі без нуды / Жывуць і не сварацца задзіры / Адзін у другога просяць шчыра / Няхай на све-жыну заўжды* [1, т. I, с. 22]; *Не жыць як набяжыць, / Каб дзень за дзень – і годзе* [1, т. I, с. 272].

Агульнапрынятыя нормы паводзін беларусаў, рэпрэзентаваныя ў мове паэзіі Р. Барадуліна, выяўляюць наступныя рысы характару прадстаўнікоў нашага народа: справядлівасць, добразычлівасць ва ўзаемаадносінах, шчырасць, працавітасць, годнае стаўленне да людзей. Заганнымі лічацца фанабэрлівасць, баязлівасць, гультайства. Заўважаецца сінтэз аўтарскага і народнага разумення нормаў паводзін чалавека, што дасягаецца ўвядзеннем у моўную тканіну вершаў народных выслоўяў, прыказак, прымавак, фразеалагізмаў.

Літаратура

1. *Барадулін, Р.* Збор твораў: У 4 т. / Р. І. Барадулін; Прадм. Сёмуха В.С. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1996–2002. – Т. I–III.
2. *Барадулін, Р.* Выбраныя творы / Р. Барадулін; [уклад., прадм., камент. М. Скоблы]. – Мінск: Кнігазбор, 2008. – 596 с.